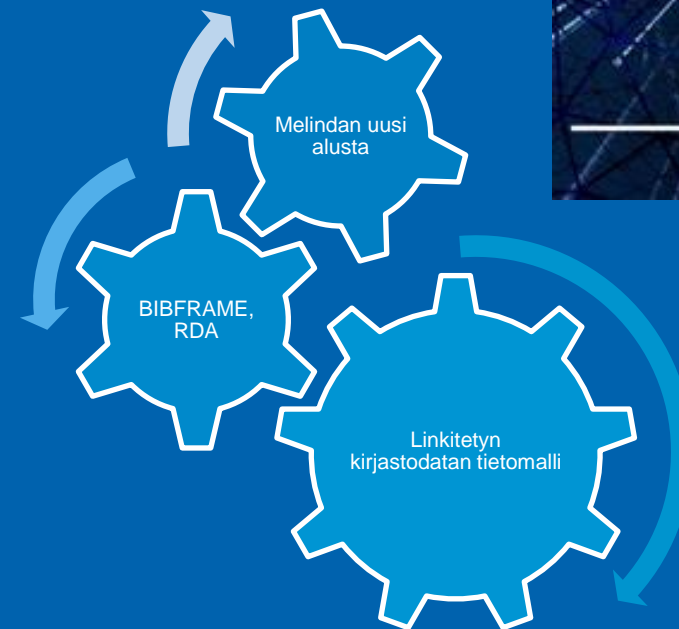

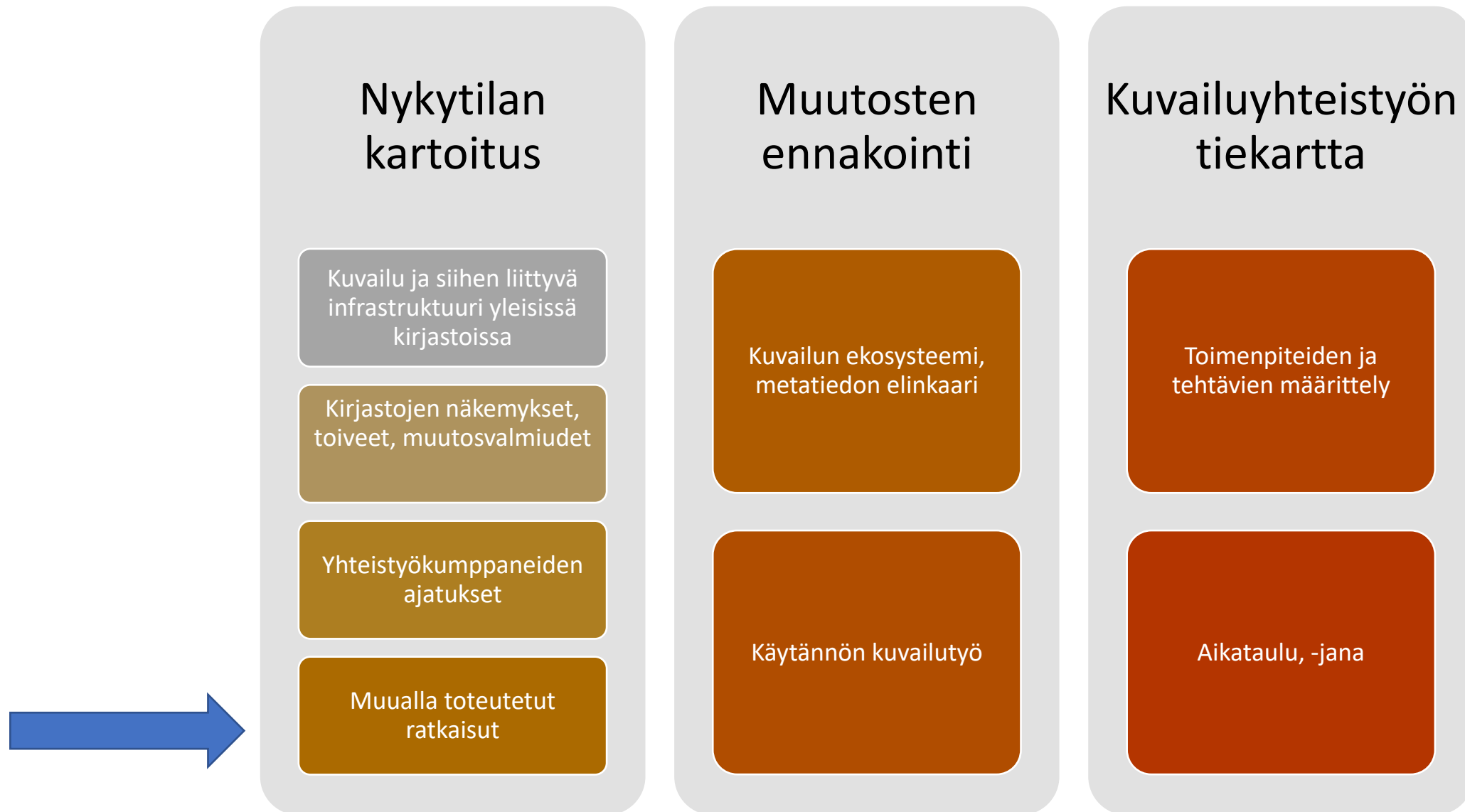
Kohti metatietovisiota – selvitysprojekti: tilannekatsaus

Melindan ja kuvailuyhteistyön
ohjausryhmä 8.3.2023

Kaisa Hypén

Projektin tavoitteista

Tutustumismatka Tukholmaan 8.-10.2.2023

Mitä opittiin linkitetystä kirjastodatasta

Vierailukohteet

Kungliga biblioteket

Tukholman kaupunginkirjasto

Nackan kunnankirjasto

Adlibris

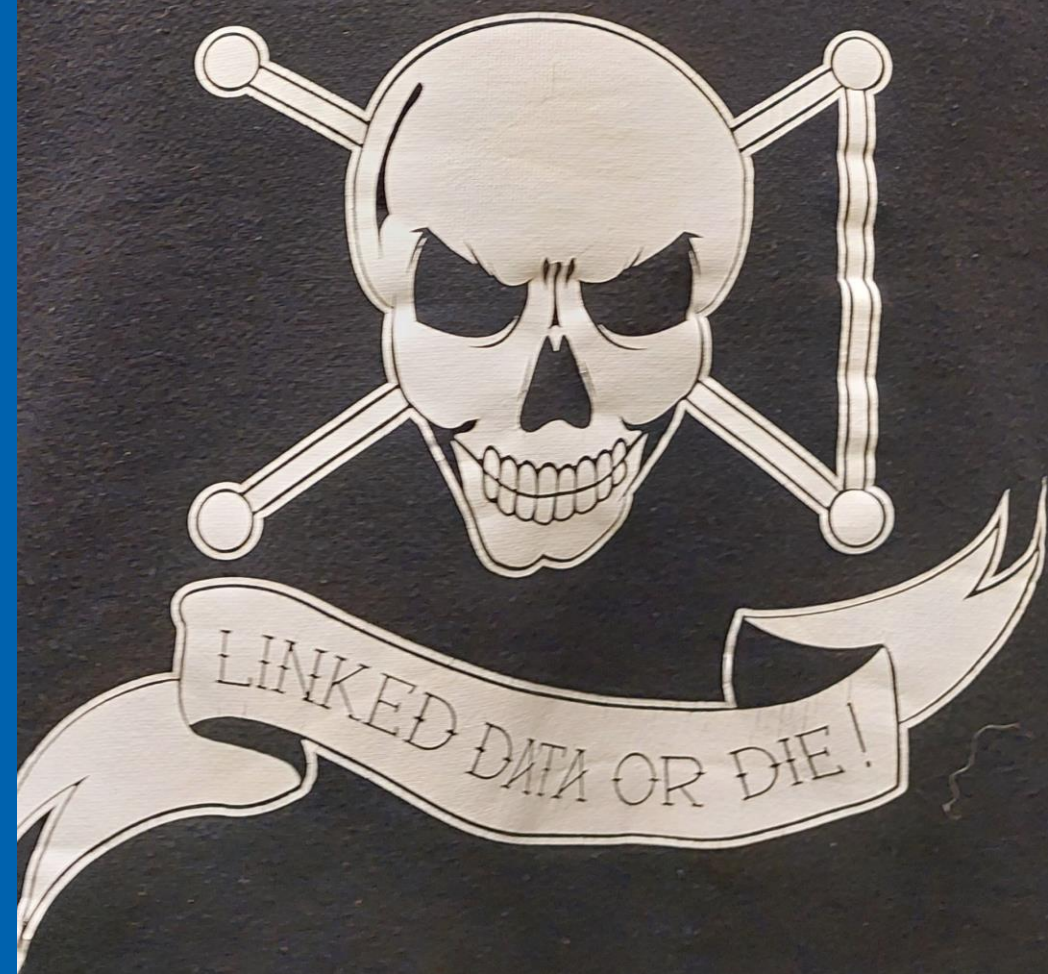
Osallistujat

Antti Heikkinen (Oulun kaupunginkirjasto, Koha-kirjastojärjestelmä)

Katriina Jylhä (Vaasan kaupunginkirjasto, Mikromarc/Quria -kirjastojärjestelmät)

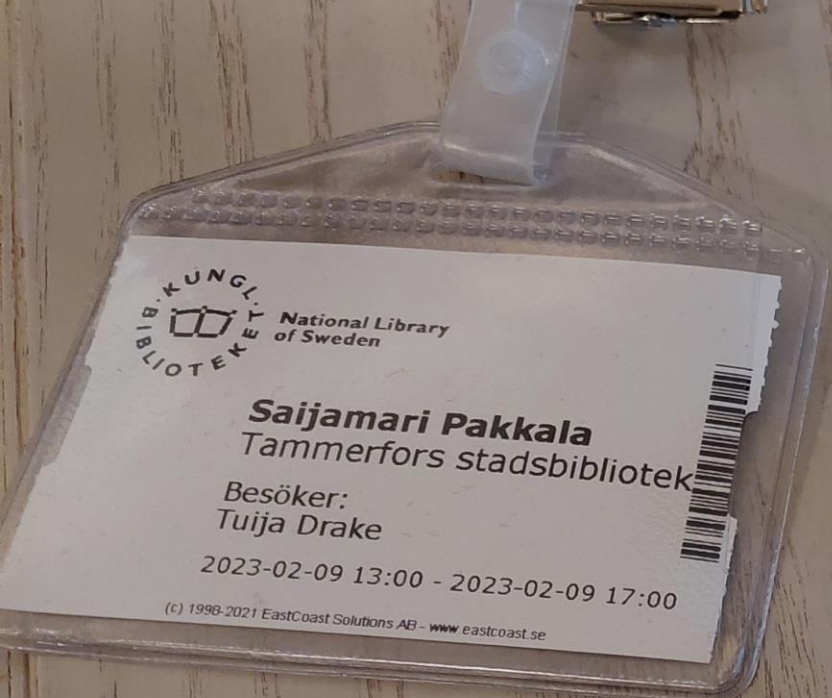
Saijamari Pakkala (Tampereen kaupunginkirjasto, Aurora-kirjastojärjestelmä)

Kaisa Hypén (Turun kaupunginkirjasto, matkaohjelma ja -järjestelyt)

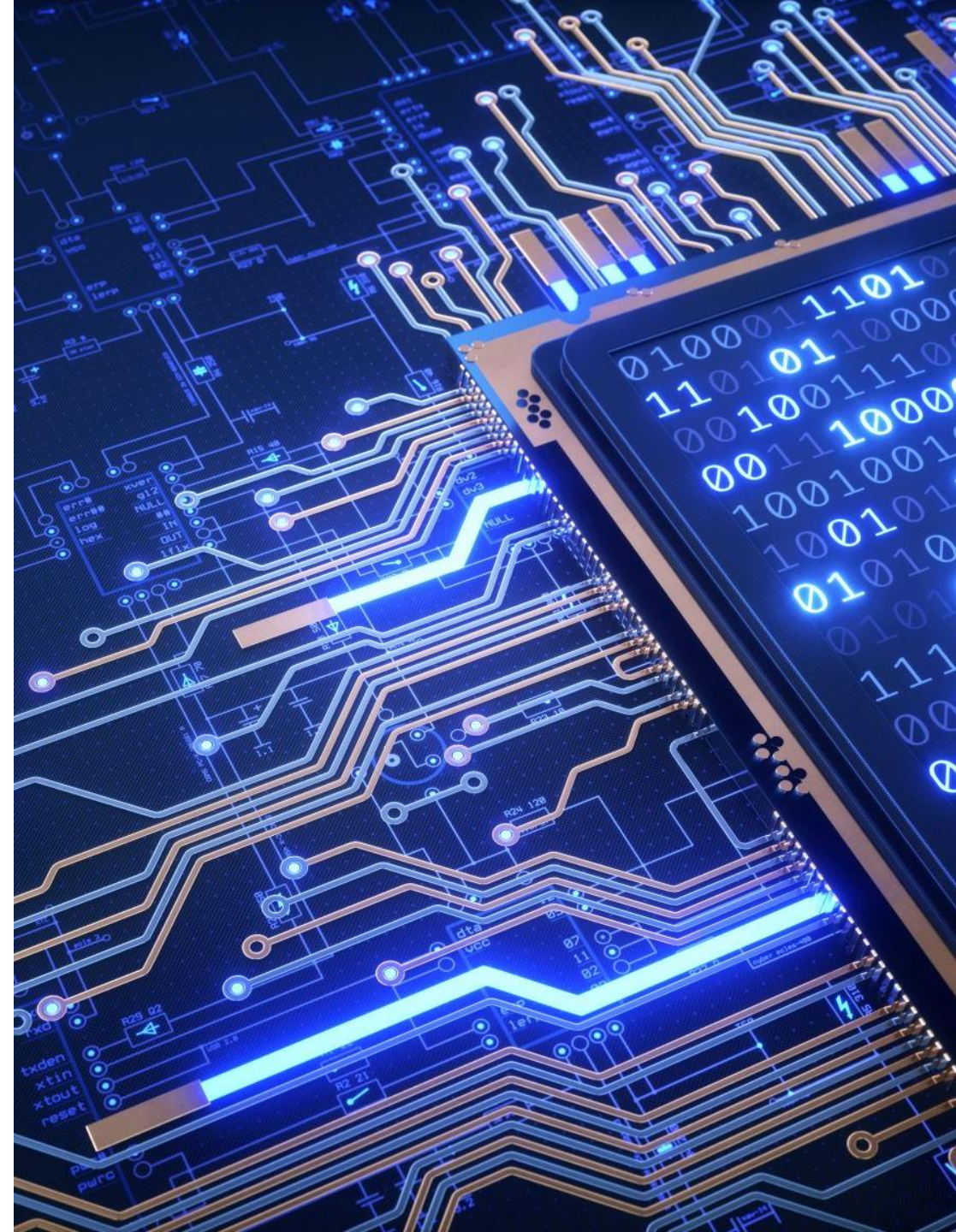
Kungliga biblioteket (KB)

Libris, "gemensam katalog för bibliotek"

- KB:n ylläpitämä masterdatavaranto, joka on keskeinen toimija kirjastoekosysteemissä
  - Kattaa metatiedon elinkaaren vaiheet hankinnasta alkaen
  - Myös kaukopalvelun työkalu
- Perustettu 1972 korkeakoulukirjastojen yhteisluetteloksi, laajentunut muille kirjastosektoreille, yhteistyö yleisten kirjastojen kanssa on vielä suhteellisen uutta
  - 275 (95 %) yleistä kirjastoa käyttää Libristä kuvailuprosessissaan
  - Kaikkiaan Libris-yhteistyössä mukana noin 550 kirjastoa ("today almost every library in Sweden is a part of Libris")

Libris-yhteistyö

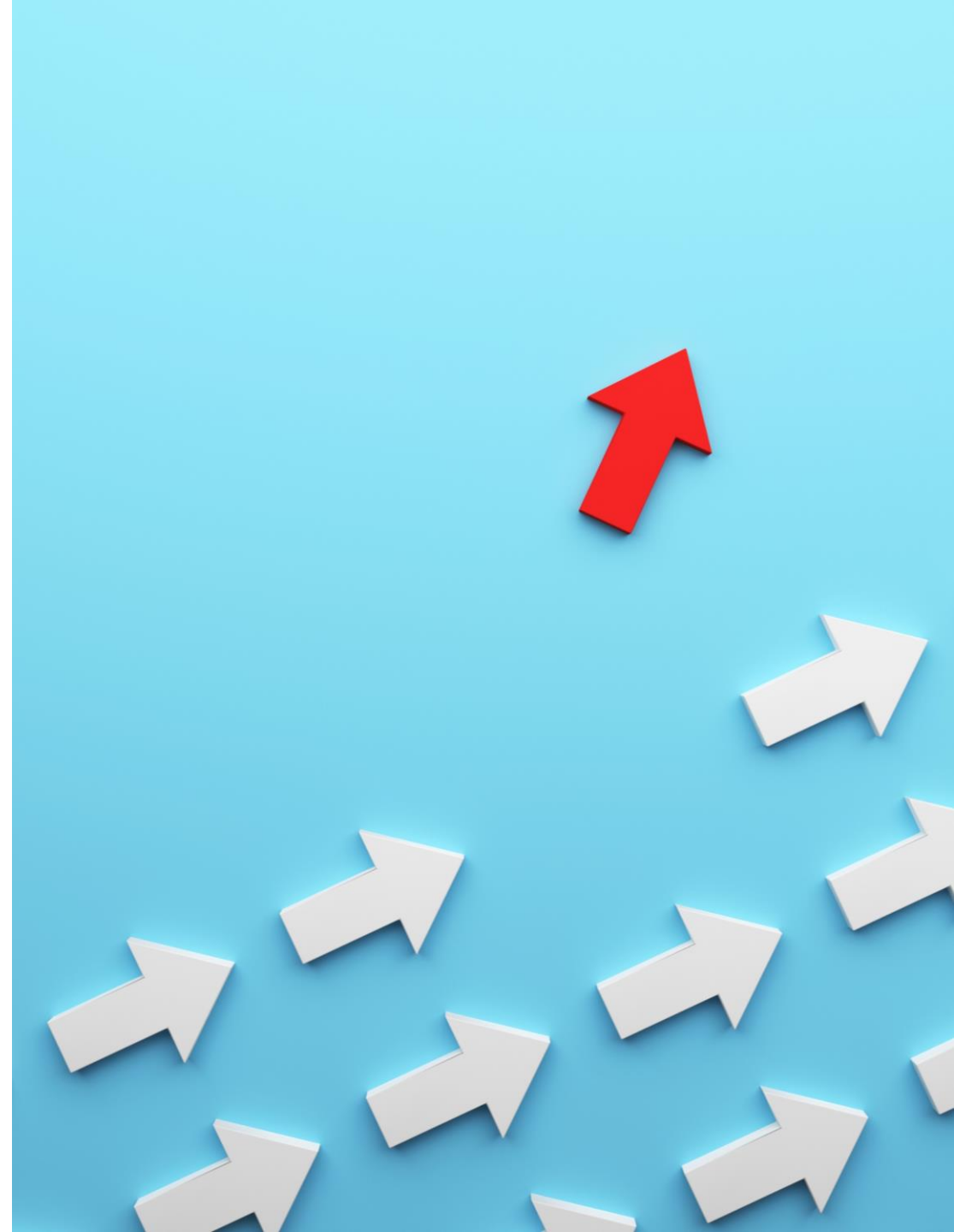
- KB kuvailee Librikseen kaikki Ruotsissa ilmestyvät kirjat (11 662 nimekettä 2021, kuusi kuvailijaa), eri sektoreiden kirjastot kuvailevat muun hankkimansa aineiston
- Yhteistyö sopimus pohjaista, kirjastot sitoutuvat Libriksen sääntöihin. KB:lla ei resursseja valvoa niiden noudattamista, kouluttaa ja ohjata riittävästi
  - Valmisteilla pidemmän tähtäimen koulutus suunnitelma
  - Runsaasti opasvideoita [Metadatabyrån - Metadatabyrån \(kb.se\)](https://www.kb.se)
  - Paikallinen kuvailuosaaminen vähentynyt. Kuvailua ei huomioida riittävästi kirjastoalan peruskoulutuksessa

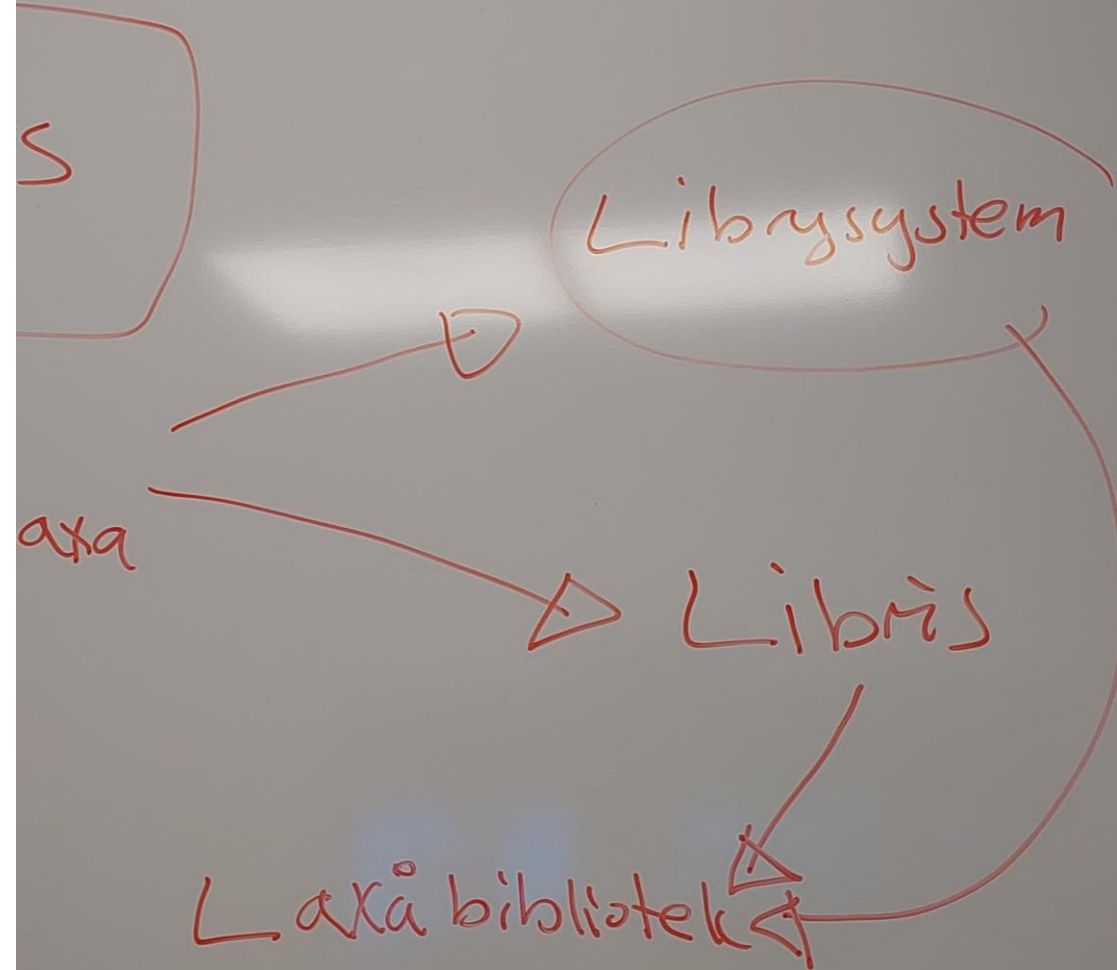
Siirtymä linkitettyyn kirjastodataan

- Libriksen kehitystyö käynnistyi 2012, uudistettu versio otettiin käyttöön 2018
  - BIBFRAME, RDA
- Kehitystyö edelleen käynnissä, formaatin haasteet hidastaneet keskeisen teos-entiteetin määrittelyä
- Kuvailutyökalu Libris XL, jota käyttävät kaikki Libris-kuvailuyhteistyöhön osallistuvat kirjastot
  - Metatietovirrat Libriksestä paikalliskantoihin, ei toiseen suuntaan
  - Paikalliset järjestelmät käyttävät vielä MARC-formaattia → konversiot

Prosessista

- Kirjastot kuvailevat itse Librikseen tai ostavat kuvailun eri toimijoilta. Myös nämä kuvailut välitetään paikalliskantoihin Libriksen kautta
- Kaikki tuotettava metatieto Libriksessä avointa dataa (CC0). BTJ:n ennen vuotta 2018 laatimat kuvailut eivät avointa dataa
- Libriksellä rooli jo aineiston hankintavaiheessa, esim. Adlibris:
  - Kirjasto tekee tilauksen verkkokaupassa ja linkittää omat tietonsa Libriksestä löytyvään tietueeseen
  - Hankintatiedot päivittyvät kirjastojärjestelmään, kuvailutietue päivittyy Libriksestä (yksilöivät tunnisteet)

”Metadatekosystemet är inte färdigt ännu”: Metadataskiftet

- Tavoitteena johtaa paradigman muutosta: manuaalisesta työstä kohti automatisoidumpia ja tehokkaampia prosesseja
- Eri tahojen tuottaman metatiedon parempaa hyödyntäminen
- Metadataskiftet on sateenvarjoprojekti, jossa on kartoitettu muutostarpeita ja koordinoitu niiden toteuttamista
- Projekti päättyi 31.12.2022, käynnistettyjä pilotteja ovat mm.:
  - KB:n nykyisten metatietovirtojen ja niiden muutostarpeiden kartoitus ja analyysi
  - Tietueiden yhdistely Libriksessä ilman datahävikkiä: työkalun kehitystyö
  - Äänitteiden metatietoon liittyvän yhteistyön selvitys, esim. Spotify
  - Mm. hahmontunnistuksen ja samankaltaisuushakujen (likhetssökning) testaus (tekstit, kuvat)

Tavoitetila: Libris viiden vuoden kuluttua – KB Labb

- Marc-formaatista päästy (lähes kokonaan) eroon
- Uusi kuvailutyökalu: intuitiivinen, helpot linkitykset, vähemmän manuaalista työtä, tekoälyn hyödyntäminen
- Metadatavirrat selkeämmiksi (Metataskiftet-projekti)
- Linkitetyn kirjastodatan ominaisuudet paremmin esiin verkkokirjastoissa
- Kansallinen kuvailijoiden yhteisö, joka nykyistä pienempi, ja jolla enemmän osaamista – Libriksen parempi laatu

TURKU
Kirjasto

”Att få till grunden för Libris XL har tagit mycket tid. Först nu börjar vi stå på en grund där vi kan börja titta på funktionalitet som går att effektiviseras och förbättras till nya nivåer.”

Kiitos!

Tarkempi matkaraportti työn alla, mm. kuvaus Qurian käyttöönotosta yleisen kirjaston näkökulmasta

Pari tiedotusasiaa:

- Ennakkotieto ministeriöstä: jatkoprojektille tulossa rahoitus
- Esitys projektista hyväksytty QQML 2023 -konferenssiin

Kysymyksiä, kommentteja?

kaisa.hypen@turku.fi